

Imenovanje UO RTVFBiH – Zakonsko ili dogovoreno rješenje?

Upravni odbor RTVFBiH već četiri godine nema zakonskog uporišta, budući da je svim članovima UO istekao mandat. Specifičnost izbora članova UO RTVFBiH, odnosno zakonskog rješenja u vezi s ovim pitanjem, ogleda se u tome da je Zakonom o Javnom servisu RTVFBiH (donesenim u julu 2008. godine) propisan sastav Upravnog odbora od četiri člana, i to tri iz reda konstitutivnih naroda i jedan iz reda ostalih, koji se biraju samo za jedan mandat, bez mogućnosti obnavljanja, s tim da je dužina trajanja mandata različita, kako bi se svake godine birao po jedan član, a što je za cilj imalo da se onemoguće ili minimiziraju politički utjecaji na RTVFBiH preko Upravnog odbora. Naime, ovakvim mehanizmom izbora članova UO sva četiri člana ne bi bila birana u jednom izbornom mandatu, što bi spriječilo političke utjecaje jedne stranke (ili koalicije) na UO, budući da, prema članu 25 Zakona o Javnom servisu RTVFBiH članove UO imenuje Parlament Federacije BiH. No, kako je već rečeno, mandat svim članovima UO RTVFBiH istekao je još prije više od četiri godine (jednom članu 2010, zatim 2011, 2012 i posljednjem 2013 godine). Također, direktor RTVFBiH na ovoj je poziciji od 2008 godine, a i njegov je petogodišnji mandat istekao 2013.

Ovaj presedan u praksi upravljanja jednim dijelom sistema javnog emitiranja pokazuje koliki se politički interesi prelamaju preko javnih servisa, obzirom da se RTVFBiH upravo političkim sredstvima (blokiranjem imenovanja članova UO) dovelo u ovu poziciju, a i imajući u vidu da se od septembra prošle godine vode političke rasprave i dogovori o načinu rješavanja pitanja imenovanja između trenutnih koalicionih partnera u vlasti u Federaciji BiH. Jedno od predloženih rješenja bilo je raspisivanje konkursa za sva četiri člana Upravnog odbora odjednom. Dopredsjedavajući Predstavničkog doma Parlamenta FBiH i predsjednik Radne grupe za izbor i imenovanja oba doma, u decembru je za medije kazao čak i da je zadužio službe da pripreme konkurs. Reakcije na ovu inicijativu došle su kako od opozicije, tako i od predstavnika civilnog društva i međunarodnih organizacija i uglavnom su se odnosile na to da je riječ o kršenju zakona u svrhu političkog ovladavanja javnim servisom. Nedvojbeno je da je od 2014 godine, kada je imenovan sadašnji sastav Parlamenta FBiH bilo moguće riješiti pitanje UO RTVFBiH i započeti postepena imenovanja da je za to postojalo političke volje i dogovora, no to se nije dogodilo. Dogodilo se, međutim, to da je ovo pitanje aktuelizirano upravo u izbornoj godini s ciljem donošenja brzog rješenja, što otvara prostor za

sumnju da je riječ o pokušaju da se postigne direktna politička kontrola nad RTVFBiH prije početka izborne kampanje. Ured visokog predstavnika u BiH stava je da je neophodno da Parlament imenuje članove UO RTVFBiH u skladu sa zakonskim principima postepenog imenovanja i političke nezavisnosti članova Upravnog odbora.

Aktualiziranje priče o imenovanju Upravnog odbora RTVFBiH, pored pitanja političkih utjecaja na javne servise u BiH, otvara i niz drugih pitanja kojima se tek povremeno bavi stručna i opća javnost u Bosni i Hercegovini, a koja ne nalaze odgovarajuća rješenja. Prije svega, odnosi se to na činjenicu da provedba zakona (ne samo onih koji se odnose na medije i/ili javne servise) ovisi o „političkoj volji“, odnosno ne/spremnosti onih koji su u datom trenutku u vlasti da se ponašaju i odlučuju u skladu sa zakonskim propisima. 2014. godine postojali su svi zakonski uvjeti da se krene u postupno imenovanje članova UO RTVFBiH, čime bi se omogućilo i kasnije imenovanje direktora i legalno funkcionisanje i upravljanje javnim servisom Federacije BiH, no očigledno nije postojala „politička volja“, pa je ovo pitanje ostalo neriješeno. Sada, uoči izbora, postoji „politička volja“ da se imenovanjem članova UO izvrši utjecaj na RTVFBiH i njenu programsku politiku od strane stranaka koje imaju parlamentarnu većinu, pa se predlažu rješenja koja nisu propisana zakonom. Štaviše, neki predstavnici opozicionih stranaka čak su i direktno tražili da Parlament donese zaključak da će poštovati Zakon o Javnom servisu RTVFBiH, odnosno imenovati članove Upravnog odbora na način propisan zakonom. Uvjetovanost poštovanja zakona „političkom voljom“, odnosno samovoljom političke elite presedan je nepoznat u demokratskim društvima i sistemima. Nadalje, donošenje odluka vaninstitucionalnim putem, odnosno, pregovorima i dogovorima među strankama, doseglo je takav nivo da politički predstavnici smatraju sasvim legitimnim davati izjave za medije da će način na koji će pitanje imenovanja u UO (vanzakonskim mehanizmom – istovremenim imenovanjem sva četiri člana ili izmjenom zakona) biti odlučan mimo parlamentarne procedure, a onda tek formalno potvrđen kroz Parlament. Ne odnosi se to, naravno, samo na konkretan slučaj RTVFBiH, ali je i on još jednom direktno pokazao paralelizam u političkom odlučivanju i moć političkih predstavnika da, ovisno o sopstvenom nahodjenju i interesu, dogovore zakonske ili vanzakonske metode rješavanja nekog pitanja. Bosna i Hercegovina je, valjda, jedina zemlja na svijetu u kojoj se zakoni i sudske presude „provode“, a ne nužno poštuju.

Dodatni presedan je funkcionisanje Javnog servisa RTVFBiH bez Upravnog odbora i s direktorom u tehničkom mandatu, što ovaj medij, zapravo, čini specifičnim „hibridnim“ javnim servisom, koji se u određenim segmentima ponaša kao privatni medij (emitujući

takozvane low-cost sadržaje, poput jeftinih reality programa iz susjednih zemalja, turskih sapunica, repriznih sadržaja iz domaće produkcije koji su na ekranu više od dvadeset godina itd., te bazirajući se na prikupljanje sredstava od komercijalnog oglašavanja, kako bi se pokrili troškovi uposlenih i tekuće proizvodnje programa), zatim kao sistem sam za sebe, a ne kao dio sistema javnog emitiranja u BiH (dugovanja po osnovu pružanja usluga drugim dijelovima sistema – BHRT), te kao i drugi dijelovi sistema, kad je riječ o informativnom programu „pati“ od političke ovisnosti i utjecaja (u istraživanju o medijskim slobodama iz 2017 godine 47% ispitanika prepoznalo je političke utjecaje na javne servise u BiH). Jasno je da bez postojanja Upravnog odbora ne može biti ispoštovan član 28 Zakona o Javnom servisu RTVFBiH koji podrazumijeva da imovinom, budžetom, programskim sadržajima RTVFBiH upravlja i zakonitost i uspješnost rada RTVFBiH kontrolira tijelo koje je iznad menadžmenta RTVFBiH, što samo pokazuje da je nužno naći rješenje za Upravni odbor RTVFBiH. Transparentnost u poslovanju RTVFBiH donekle se postiže javnim objavljivanjem Izvještaja o radu i poslovanju RTVFBiH na njihovoj zvaničnoj web stranici, no posljednji objavljen izvještaj je za 2015 godinu, dok izvještaj za 2016 nije dostupan na web stranici, kao ni Izvještaj nezavisnog revizora za 2016. Posljednji objavljen Programski plan je za 2011 godinu, dakle u posljednjih sedam godina ne postoji javno dostupan dokument koji definira programsko planiranje RTVFBiH. Sve ovo pokazuje da je neophodno početi ozbiljno rješavati pitanje krize Upravnog odbora Javnog sistema RTVFBiH. No, problem RTVFBiH treba rješavati sistemski kroz transformaciju sistema javnog emitiranja u BiH a ne samo površno i parcijalno kako bi se u izbornoj godini obezbijedio uticaj na ovaj medij.

Upravo je u izbornoj godini nužno osigurati da svi dijelovi sistema javnog emitiranja u BiH budu u službi građana/javnosti, da im u prvom planu bude javni interes, te da građanima obezbijede fer, objektivne, vjerodostojne, izbalansirane i visoko kvalitetne informacije. U tom smislu, neovisnost RTVFBiH mora biti zagarantovana, između ostalog, i na način da se spriječi uticaj političkih partija koje trenutno čine parlamentarnu većinu preko imenovanja članova Upravnog odbora. U tom smislu nikakva rješenja koja se predlažu instant, kao rezultat političkog pregovaranja i dogovaranja „iza kulisa“ i u paketu s nekim drugim rješenjima, a koja vode ugrožavanju neovisnosti i daljem ruiniranju sistema javnog emitiranja u BiH nisu i ne smiju biti prihvatljiva.

Biografija:

Dr.sci. Lejla Turčilo, vanredna je profesorica na Odsjeku žurnalistike/komunikologije na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, gdje predaje predmete: Teorija medija, Mediji i politika, Online i digitalna komunikacija i RTV novinarstvo. Diplomirala je, magistrirala i doktorirala na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.

Objavila je tri autorske knjige ((P)Ogledi o medijima i društvu: članci, eseji, istraživanja“ (2017), “Zaradi pa vladaj: politika-mediji-biznis u globalnom društvu i u BiH” (2011) i “Online komunikacija i offline politika u BiH” (2006)), dvije koautorske knjige („Mediji i shrinking space u BiH: utišani alternativni glasovi“ sa B. Buljubašić (2017), “Informacijska pismenost-smjernice za razvoj mrežnih modula” sa S. Dizdar, B.E. Rašidović i L. Hajdarpašić (2012)), četiri istraživačke publikacije (“Nevidljiva Evropa: medijska slika EU integracija u BiH” sa B. Buljubašić (2016), „Studija o mladima u BiH“ sa J. Žiga, N. Džananović Miraščija, D. Kapidžić, S. Bašić, A. Osmić, J. Brkić Šmigoc, “Izbori 2010: kako su mediji pratili izbornu kampanju” sa R. Udovičićem i D. Markom (2010) i “Manjinske skupine i mediji u Bosni i Hercegovini” sa J. Vočkić Avdagić, A. Nuhanovićem i V. Repovac (2010)) , te bila urednica tri Zbornika radova (sa naučne konferencije „Mediji i javni interes“ (2016), sa naučnog skupa "Medijska pismenost, preduvjet za odgovorne medije" (2014) i sa naučne konferencije “Vjerodostojnost medija: izazovi globalizacije i specifičnosti regiona” (2012)).

Autorica je izvještaja o stanju medijske pismenosti u BiH u 2014. u okviru projekta "Mapiranje medijske pismenosti u Evropi" Univerziteta Sorbonne, Francuska Objavila je više od trideset naučnih i stručnih radova u Bosni i Hercegovini, Srbiji, Hrvatskoj, Crnoj Gori, Francuskoj, Belgiji, Njemačkoj, SAD i Kolumbiji. Učestvovala je na više naučnih i stručnih konferencija, simpozija i kongresa u BiH i inozemstvu.

Sadržaj ovog teksta je isključiva odgovornost autora i Udruženja/udruge BH novinari i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovišta Evropske Unije.